

ECONOMIE OP MENSENMAAT

INHOUD

1. EEN NIEUWE RELATIE TUSSEN POLITIEK EN ECONOMIE
2. RISICO'S OMZETTEN IN KANSEN
  - GLOBALISERING, OF HOE MICRO GROTER WORDT DAN MACRO
  - VOORRANG VOOR HET LEEFMILIEU: WIE BETAALT DE FACTUUR ?
  - DE OVERGANG NAAR DE INFORMATIESAMENLEVING
  - DE OMSCHAKELING NAAR HET TWEEVERDIENERSMODEL
  - GRENZEN AAN DE BEVRAGING VAN DE OVERHEID
3. ONS ECONOMISCH DOEL: SOCIALE VOORUITGANG DOOR DUURZAME ONTWIKKELING
  - SOCIALE VOORUITGANG EN VOLLEDIGE WERKGELEGENHEID
  - DUURZAME VOORUITGAAN
4. GEEN GOEDE MARKT ZONDER STERKE OVERHEID
  - DE MARKT MAATSCHAPPELIJK DOEN RENDEREN
  - DE MARKT AFBAKENEN
  - DE MARKT STUREN
  - DE MARKT CORRECT LATEN WERKEN
  - VOORSPONG NEMEN DOOR KWALITEIT
  - EEN DOELTREFFENDE OVERHEID
  - DE JUISTE OVERHEID OP ELK NIVEAU
  - EEN SLAGKRACHTIGE OVERHEID
    - Rechtvaardige belastingen*
    - Doorzichtige en efficiënte belastingen*
    - Meer fiscale draagkracht*
  - DE OVERHEID: NIET MINDER MAAR ANDERS
5. HET ECONOMISCH CONTRACT: WERK OP MENSENMAAT
  - DRIE PIJLERS VAN EEN DOELTREFFEND WERKGELEGENHEIDSBELEID
    - Verantwoord ondernemerschap*
    - Meer verandering door meer zekerheid*
    - Herwaardering van de tijd door arbeidsverkortening en een betere dienstverlening*
  - EUROPA IN HET TEKEN VAN WERK
    - België in de kopgroep van de EMU*
    - Een gericht macro-economisch beleid in Europa*
    - Meer Europese fiscale coördinatie*
  - BELGIË EN VLAANDEREN: ÉÉN FRONT VOOR MÉÉR WERK
    - De Vlaamse werkgelegenheidsuitdaging*
    - Een defensieve strategie voor werk: minder lasten op arbeid*
    - Een offensieve strategie voor werk: kwaliteit doen bovendrijven*

STAD OF GEMEENTE: EEN LOKAAL STEUNPUNT VOOR ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Het lokaal werkgelegenheidsbeleid als brug tussen economie en mens

Kansen voor de stad

Een stedelijk steunpunt voor economische ontwikkeling als schakel tussen overheid

en

bedrijfsleven

Het economisch contract

Resoluties goedgekeurd op het Toekomstcongres van de SP van 16 en 17 mei 1998

1. EEN NIEUWE RELATIE TUSSEN POLITIEK EN ECONOMIE

1. De politiek moet een nieuwe relatie opbouwen met de economie. We moeten een duidelijke visie op het economisch beleid ontwikkelen, als we nog vat willen krijgen op de samenleving.
2. Vijf ingrijpende veranderingen maken de economie ongreepbaar met de traditionele economische aanpak en dwingen iedereen om zich aan te passen. Die veranderingen zijn: de globalisering, de toenemende milieuvuiling, de overgang naar een informatiesamenleving, de grenzen aan de bevraging van de overheid en de veralgemening van het tweeverdienersmodel. Wij willen meer doen dan aanpassen. Wij willen deze veranderingen vertalen in een nieuwe sociale vooruitgang door een nieuwe economische aanpak. Deze aanpak is zeker niet meer haalbaar enkel op het Belgisch niveau en moet op zijn minst ook op Europees vlak gebeuren. Daarom is het van levensgroot belang dat de socialistische beweging van - Europa - een prioriteit maakt.

2. RISICO'S OMZETTEN IN KANSEN

3. We willen de veranderingen gebruiken om een doorbraak naar een nieuwe sociale vooruitgang te realiseren. Zelf durven veranderen is de voorwaarde om de vooruitgang te kunnen sturen en te verbeteren.

GLOBALISERING, OF HOE MICRO GROTER WORDT DAN MACRO

4. Globalisering holt de rol van de overheid als stuurman van het economisch beleid uit. De micro-belangen van grote ondernemingen gaan het algemeen macro-belang overschaduwen. Deze evolutie heeft niettemin een positief effect. Terwijl het economisch gebeuren in Europa minder en minder gestuurd wordt, groeit nú net het bewustzijn dat er meer behoefte is aan sturing omwille van de leefbaarheid van onze wereld, maar ook omwille van het heil van de economie zelf. Globalisering noodzaakt ons tot een andere kijk op de overheid en het overheidsingrijpen in de economie en verplicht ons om de rol van het macro-economisch beleid te herwaarderen.

VOORRANG VOOR HET LEEFMILIEU: WIE BETAALT DE FACTUUR ?

5. Met het toenemend milieubewustzijn wordt ook de omvang van de factuur veel duidelijker. Verdere afwenteling van de milieukosten naar elders of naar de toekomst is uitgesloten. De kwaliteit van ons leefmilieu eist terecht zijn plaats op in de bepaling van de kostprijs van wat we produceren en consumeren. De afrekening van de milieufactuur moet op een eerlijke manier gebeuren door een kordaat opkuisbeleid en een efficiënt voorkomingsbeleid. Het milieubeleid moet uitgaan van een vooruitziende regelgeving en een meer directe toewijzing van de milieukosten volgens het principe dat de vervuiler betaalt. De ecologische modernisering van de

economie heeft verregaande gevolgen. In de berekening van het Bruto Nationaal Product moeten factoren als uitputting van grondstoffen, verlies aan open ruimte en natuur, vervuiling en dergelijke als negatieve waarde worden meegerekend.

6. Een rechtvaardige berekening en toewijzing van de milieufactuur kan slechts gebeuren in het kader van een democratische milieuplanning, die een steeds groter strategisch belang zal krijgen voor de economische ontwikkeling van een regio of een continent. Een strikte milieureglementering zet ondernemingen aan om voorsprong te nemen. Een lakse regelgeving integendeel plaatst de ondernemingen vroeg of laat voor verrassingen en zorgt voor sociale breuken. Een strikte milieureglementering geeft een positieve economische stimulans. Een meer directe kostentoe wijzing zet aan tot de ecologische modernisering van de economie en de ontwikkeling van de milieusector tot een volwaardige economische sector.

DE OVERGANG NAAR DE INFORMATIESAMENLEVING

7. Met de overgang naar de informatiesamenleving wordt concurrentie meer gevoerd op basis van vernieuwing, verandering en originaliteit dan op basis van kosten en schaalvoordelen. Dit schept een buitenkans voor de ontwikkeling van nieuwe werkgelegenheid in de vele bestaande en nieuwe KMO's in Vlaanderen. Daarom is er meer aandacht nodig voor een KMO-beleid gericht op innovatie en netwerking.
8. De informatietechnologie biedt nieuwe kansen voor het beleid omdat ze de economie vanzelf dwingt zich meer dan nu in te bedden in de samenleving. Niet de technologie maar het gebruik ervan en de behoeften van de gebruiker komen immers centraal te staan als succesfactor. Het is de plicht van de overheid om de toegang tot de informatiemaatschappij voor iedereen optimaal te waarborgen. De informatiesamenleving mag niet leiden tot uitsluiting, discriminatie of monopolievorming.
9. Er moet een nieuwe vorm van werkzekerheid komen. Werkzekerheid binnen één onderneming is voorbij, maar niet het recht op werkzekerheid. We moeten werkzekerheid blijven realiseren en afdwingen door de arbeidskansen van de mensen te versterken, door het recht op permanente vorming en opleiding, door het recht op omschakeling en door het recht op arbeid te concretiseren, onder meer via doorgedreven vormen van arbeidsherverdeling.
10. De informatiesamenleving schept nieuwe kansen voor een meer sociale samenleving. Zij kan de kwaliteit van het leven en het werk gevoelig verhogen door meer zelfbeschikking, humaner werk en een betere dienstverlening. Vooral in de sociale sectoren kan de informatiesamenleving zorgen voor een doorbraak van efficiëntie. Zij kan de overheid de slagkracht bezorgen die nodig is om meer sturingscapaciteit te verwerven en de politieke democratie te versterken.

DE OMSCHAKELING NAAR HET TWEEVERDIENERSMODEL

11. Vandaag is het recht om buitenshuis te werken een sociaal grondrecht. De werkgelegenheid die we buitenshuis hebben opgenomen hebben we binnenshuis of in eigen kring echter niet willen, mogen of kunnen prijsgeven. We hebben wel meer inkomen, maar veel minder tijd dan vroeger. Dit gaat ten koste van ons gezinsleven en ons gemeenschapsleven, zodat we de groei van ons welvaartspeil eigenlijk hebben overschat. Een betere verdeling van tijd en werk door arbeidsherverdeling en door de ontsluiting van deze diensten in eigen kring moet de basis leggen voor volledige werkgelegenheid, meer kwaliteit in de samenleving en een (economisch) positieve ingesteldheid ten aanzien van zorgarbeid.

GRENZEN AAN DE BEVRAGING VAN DE OVERHEID

12. Door het gebrek aan financieringsmogelijkheden van de overheid wordt het in de toekomst moeilijker om voor nieuwe of bijkomende ambities nog een voldoende financieel draagvlak te vinden. Mede hierdoor is er bij de bevolking een kritische bejegening van de overheid ontstaan. Niettemin blijven gezonde overheidsfinanciën en een matige groei van de overheidsuitgaven na

15 jaar saneren de beste basis voor een hernieuwd vertrouwen met de bevolking. Dit is nodig om onze sociale doelstellingen in de toekomst te blijven realiseren.

13. We zullen in de toekomst meer de klemtoon moeten leggen op een andere overheid dan op simpelweg meer overheid. Dit betekent een overheid die meer haalt uit de beschikbare middelen, meer beroep doet op de informatiesamenleving om efficiënter op te treden en vooral ook beter int waar ze recht op heeft.
14. Door een herverdeling van verantwoordelijkheden in de samenleving moeten we duidelijk stellen wat nog de taken zijn van de overheid en wat behoort tot de opdracht van anderen. Verder afwentelen van taken op de rug van de overheid kan niet meer; de maatschappelijke kosten moeten meer doorgerekend worden aan wie ze veroorzaakt, zoals bijvoorbeeld voor permanente vorming, waar het bedrijfsleven een grotere verantwoordelijkheid moet dragen. De overheid kan zich in haar taken ook versterken door een beroep te doen op vrijwilligerswerk en het verenigingsleven.

3. ONS ECONOMISCH DOEL: SOCIALE VOORUITGANG DOOR DUURZAME ONTWIKKELING

SOCIALE VOORUITGANG EN VOLLEDIGE WERKGELEGENHEID

15. Het economisch beleid moet vijf principes respecteren om te kunnen mobiliseren voor een project van sociale vooruitgang.
  - (1) De economie is geen doel op zich en economische groei alleen volstaat niet voor werkelijke vooruitgang.
  - (2) De economie moet zo gestuurd worden dat het vertrouwen in de sociale vooruitgang wordt hersteld. De economie moet democratisch beheerd worden. Het is de taak van het socialisme om passende en werkbare structuren uit te zoeken en te realiseren.
  - (3) Verandering moet niet enkel leiden tot verbetering, maar ook tot meer zekerheid.
  - (4) Sociale vooruitgang moet het resultaat zijn van een beleid gericht op volledige werkgelegenheid.
  - (5) Een herwaardering van de tijd om te leven moet garant staan voor de kwaliteit van de sociale vooruitgang.

DUURZAME VOORUITGAAN

16. Sociale vooruitgang moet duurzaam zijn. Dit betekent dat:
  - (1) we het vertrouwen in de sociale vooruitgang moeten herstellen door voor iedereen voldoende perspectief te bieden en ook oog te hebben voor de komende generaties;
  - (2) duurzame ontwikkeling het kompas moet zijn van het economisch beleid.

4. GEEN GOEDE MARKT ZONDER STERKE OVERHEID

DE MARKT MAATSCHAPPELIJK DOEN RENDEREN

17. Wij erkennen de verdiensten op economisch vlak van het marktmechanisme, het is één van de motoren van economische ontwikkeling. De welvaartsstaat veronderstelt een doeltreffende gemengde economie met markt en overheid.

18. We moeten de spontane kracht van de markt beter benutten door ze meer in dienst te stellen van het algemeen belang. Het is immers niet zoals de aanhangers van de vrije markt beweren dat al wie zijn eigen belang nastreeft, daarmee automatisch ook het algemeen belang dient. Deze simpele redenering klopt niet. Omdat de belangen in de markt tegengesteld zijn en de machtsverhoudingen ongelijk, leiden ze niet spontaan tot een aanvaardbaar evenwicht, zoals de vrije markt-fanatici ons willen doen geloven. Wij kiezen voor een maatschappijmodel dat steunt op gelijkwaardigheid, solidariteit en respect, een totale democratie zowel politiek als economisch, en de productie van goederen en diensten volgens de bestaande noden en behoeften. De markt zonder meer kan deze taak niet aan. Zij slaagt er niet in aan alle wereldburgers een menswaardig bestaan te garanderen. Daarom moet de markteconomie gestuurd worden met het oog op een zo groot mogelijke sociale rechtvaardigheid. Het blijft onze plicht om in deze wereld een sociaal rechtvaardig alternatief te bieden. Op lange termijn kan enkel het democratisch socialisme welvaart en vrede op wereldvlak waarborgen. Als we de markt echt willen herwaarderen in het algemeen belang dan zal dat moeten gebeuren zowel door inperking als door uitdieping. Wij willen de markt als instrument maatschappelijk laten renderen door ze af te bakenen, te sturen en ervoor te zorgen dat ze correct werkt.

DE MARKT AFBAKENEN

19. De markt terugdringen is voor ons geen doel op zich. Maar niet voor alle activiteiten binnen onze samenleving is de markt de beste oplossing, zelfs geen gestuurde markt. Het is een essentiële rol van de overheid om de markt af te bakenen.
- (1) Er zijn activiteiten waar de markt niet thuishoort omdat er gewoon morele, sociale, ecologische of culturele redenen zijn om ze buiten het normale spel van vraag en aanbod te houden. Volgens ons mogen justitie, onderwijs, cultuur, veiligheid, defensie, sociale voorzieningen, gezondheid, milieu, gemeenschappelijk vervoer, en dergelijke niet geregeerd worden door het spel van vraag en aanbod omdat ze juist voor iedereen hetzelfde recht moeten waarborgen. Daarom moeten wij ons ook hoeden voor de tendens van de markt om zich uit te breiden over alle domeinen van het maatschappelijk leven en facetten van de menselijke persoon.
- (2) Er zijn ook activiteiten waar de markt niet kan spelen omdat het om natuurlijke of technische monopolies gaat. Dat is het geval voor onder meer de water- en energievoorziening en het beheer van wegen-, water- en spoorinfrastructuur. De overheid heeft hier een belangrijke rol te vervullen. Zij moet in geval van onvermijdbaar monopolie het algemeen belang vrijwaren door zelf op te treden.
- (3) En dan zijn er nog activiteiten waar de markt gewoon minder performant werkt door specifieke kenmerken aan vraag- of aanbodzijde. Dat is duidelijk het geval voor de sociale zekerheidssectoren, zoals pensioenen en gezondheidszorgen. De markt kan niet instaan voor solidariteit. De markt produceert enkel voor zij die de nodige koopkracht bezitten. Wie geen geld heeft, zoals de arme massa's in de Derde Wereld, telt niet mee. Met behoeften die niet in geld kunnen worden uitgedrukt, zoals de rechten van dieren of de natuur, wordt evenmin rekening gehouden. Daarom moet de overheid garant staan voor solidariteit. Het overheidsinitiatief is nodig om zaken aan te trekken waar de markt niet aan toekomt. Maar dit betekent niet dat de overheid de verlieslatende sectoren moet aantrekken en de winstgevendende initiatieven moet overlaten aan de privé. De overheid moet ook zelf initiatief nemen door projecten te stimuleren waar de markt onvoldoende oog voor heeft, zoals duurzame technologische ontwikkeling en alternatieve energie. Door de schaarse ruimte die nog beschikbaar is voor economie moet de overheid ook instaan voor een goed onderbouwd grondbeleid. Dat bepaalt wie onder welke voorwaarde ruimte ter beschikking krijgt om te ondernemen.
20. Het liberaliseringsdebat in Europa toont aan dat het grensgebied tussen sectoren die wel en niet thuishoren in de markt geen vaststaand gegeven is. Deze afbakening moet dus telkens opnieuw gebeuren. Wij willen afbakenen door ons voortdurend twee vragen te stellen:
- kan de markt in de betrokken activiteit of sector effectief werken of, met andere woorden, is er een faire keuze mogelijk?
  - is de marktprijs voor die activiteit of sector ook maatschappelijk de beste uitkomst of, met

andere woorden, zorgt de markt voor een maatschappelijk aanvaardbare prijs en waarborgt ze een correcte dienstverlening?

21. Liberalisering is geen synoniem voor privatisering. Liberalisering wil zeggen dat de markt vrijgemaakt wordt, zodat de voordelen van de keuzevrijheid kunnen spelen. Liberalisering sluit dus geen overheidsinitiatief uit. Andersom is de uitbesteding van de exploitatie of de privatisering van overheidsmonopolies dikwijls een valse liberaliseringsoefening. Het doorgeven van een monopolie heeft niets met een open markt te maken. De overheid moet er wel voor instaan dat de overheidsbedrijven optimaal functioneren, met een maximaal maatschappelijk rendement.

Volgens dit onderscheid is het op dit ogenblik logisch een liberalisering door te voeren voor sectoren zoals telecommunicatie, media, deelsectoren van de post (postwisseling tussen bedrijven, krantenbedeling en pakjesdiensten) en het openbaar vervoer (diensten op goederenlijnen) en voor de productie van energie, omdat daarbij daadwerkelijk de voordelen van de keuzevrijheid kunnen spelen, op voorwaarde dat de baten van de concurrentie en de prijszetting iedereen ten goede komen.

Daarentegen is een pure liberalisering in de huidige stand van zaken helemaal niet gewenst voor de watervoorziening, de kernactiviteiten van de post (gezinsbedeling) en het gemeenschappelijk personenvervoer, omdat dit precies niet gepaard gaat met meer keuzevrijheid en dus enkel zou neerkomen op een privatiseringsoefening in plaats van liberalisering. De overheid moet verantwoordelijk blijven voor het beleid van het gemeenschappelijk personenvervoer. Voor de uitvoering moet de keuzemogelijkheid gevrijwaard worden door beroep te doen op verschillende aanbieders. Het overheidsinitiatief, onder de vorm van een autonoom overheidsbedrijf, moet hierbij garant staan voor het bereiken van de beste voorwaarden in het algemeen belang. Inzake energiedistributie zijn er eveneens beperkingen: de gemeenten moeten concessiehouder blijven voor de energiedistributie aan de gezinnen en voor hun bevoorrading moet het monopolie van Electrabel geleidelijk worden weggewerkt. Inzake industrieel verbruik moet de concurrentie daarentegen zo snel mogelijk kunnen spelen.

22. Universele dienstverlening heeft als doel de fundamentele basisrechten voor iedereen te vrijwaren en de toegang tot bepaalde essentiële prestaties van een goede kwaliteit en tegen betaalbare prijzen mogelijk te maken. Deze plicht tot universele dienstverlening moet erover waken dat de keuzevrijheid van elke burger voor een goedkopere en vooral betere dienstverlening toeneemt, zonder dat één enkele burger schade ondervindt van de liberalisering. De overheid wordt hierdoor ook meer regelgever en scheidsrechter. Met universele dienstverlening en vergunningsvoorwaarden dwingt de overheid garanties af voor de gebruikers en slaagt ze erin om de kostprijs van een aantal basisrechten door de sector zelf te laten dragen in plaats van ze af te wentelen op de gemeenschap.

DE MARKT STUREN

23. Om de markt te sturen heeft de overheid nood aan planning. Gebrek aan coördinatie en planning leidt tot economische crisissen die gepaard gaan met verspilling van kapitaal, grondstoffen, energie en arbeid. Door strategische planning kan de korte termijnrationaliteit van de markt worden overstegen.
Strategische economische planning moet evenwel gebruikmaken van de markt als ze het gedrag wil sturen in duurzame richting. Het komt aan de gemeenschap toe - lokaal, regionaal, nationaal, Europees en mondiaal - om het algemeen kader en de doelstellingen van het economisch gebeuren op democratische wijze vast te leggen. De overheid moet maatschappelijke normen en streefdoelen uitzetten als onderdeel van het economisch beleid. Het zijn de ondernemingen die deze normen en streefdoelen moeten waarmaken door strategische ondernemingsplanning. Als de overheid er niet in slaagt om de ondernemingen voor haar kar te spannen, dreigt zij immers stuurloos te worden.
24. Wij willen de markt sturen volgens verschillende stappen.

- (1) De overheid stelt op democratische wijze een maatschappelijk charter op met de volle betrokkenheid van het middenveld. In dit charter maakt ze haar strategische maatschappijvisie, de troeven en zwakke punten, de maatschappelijke prioriteiten en de timing bekend.
- (2) De overheid reikt een regelgevend kader aan dat houvast biedt aan het economisch gebeuren, met respect voor een zestal principes van efficiënte regelgeving: klemtoon op doelstellingen in plaats van op middelen; sturend, vooruitziend en evolutief; continu; eenvoudig, doorzichtig en samenhangend; efficiënte begeleiding en evaluatie; afdwingbaar en sanctioneerbaar.
- (3) De overheid maakt de markt ook meer zelfregulerend door de maatschappelijke kosten door te rekenen aan wie ze veroorzaakt.
- (4) De overheid moet de markt ook sturen door de vrijwaring van de kansen aan de vraag- en aanbodzijde van de markt, dit is door de verdediging van de belangen van de werknemers aan de ene kant (sociaal overleg, syndicale vrijheden en economische democratie) en van de consumenten aan de andere kant (objectieve informatie en consumentenrechten).
- (5) De overheid kan ook als actor actief zijn in het economisch proces met eigen initiatieven. Dit moet toelaten om via de opbouw van knowhow en economisch gewicht een regulerende functie te vervullen, in eerste instantie gericht op nieuwe maatschappelijke domeinen.

DE MARKT CORRECT LATEN WERKEN

25. Open en eerlijke concurrentie is essentieel voor een efficiënte werking van de markt. De markt is niet van nature democratisch. Wij stellen een grotere machtsconcentratie vast, waardoor een beperkt aantal ondernemingen of holdings de markttoegang voor nieuwkomers afschermen. De overheid moet hier optreden als scheidsrechter. De vrijwaring van de concurrentie is een belangrijke Europese opdracht, door het inlassen van sociale- en milieuclausules in internationale handelsakkoorden, het afdwingen van wereldwijde garanties op vakbondsvrijheid, alsook een consequent beleid tegen monopolie- en kartelvorming. Ook in België en Vlaanderen moet op faire concurrentie worden toegezien, onder meer door een aanpassing van de wet op de mededinging met sociale, ecologische, veiligheids- en gezondheidscriteria.

VOORSPRONG NEMEN DOOR KWALITEIT

26. Concurrentie speelt meer en meer op kwaliteit om voorsprong te nemen. Wij willen voorsprong nemen door opbouw in plaats van door afbraak, door samen te werken in plaats van in een negatieve spiraal tegen mekaar op te botsen. Hoewel kostenbeheersing als instrument in de concurrentie belangrijk blijft, mag het geen doel op zich zijn. Op langere termijn is een beleid van kwaliteit nodig door te innoveren en in mensen te investeren. Wij zijn uitgesproken voorstanders van een innovatiebeleid, een beleid van human resources en een maatschappelijke inbedding door beroep te doen op verantwoorde ondernemers.

Verantwoord ondernemerschap

27. Tegenover de economie van het affairisme zijn wij voorstander van een economie gedragen door verantwoorde ondernemers. Affairisten jagen enkel financiële baten op korte termijn na, zonder zich veel te bekommeren om de werkelijke toekomst van de onderneming. Het aandeelhoudersmodel biedt op die manier een permanente bedreiging van zij die geld hebben tegenover zij die bekommerd zijn om het lot van de onderneming. Het aandeelhoudersmodel is het model dat alle voorrang geeft aan de kapitalist, vaak ten nadele van arbeid, milieu en omgeving. Wij roepen daarentegen alle ondernemers op toe te treden tot het ruimere belanghebbersmodel. Dit belanghebbersmodel plaatst de onderneming, in tegenstelling tot het aandeelhoudersmodel, in een globaler netwerk van maatschappelijke verantwoordelijkheden tegenover alle belanghebbenden in de onderneming: het personeel, de klanten, de aandeelhouders, de leveranciers, de omwonenden en tot slot de hele samenleving. Dergelijke ondernemingen hebben tot taak de sociale, economische en milieuwetgeving te respecteren en de economische democratie in de onderneming op permanente wijze vorm te geven. Op sociaal en economisch vlak hebben de organisaties die de werknemers vertegenwoordigen een belangrijke rol om in overleg met de werkgevers de sociale vooruitgang te stimuleren. Milieubewegingen en andere sociale bewegingen zijn mogelijke gesprekspartners om de andere

aspecten van het globale netwerk in overeenstemming te brengen met het algemeen belang. Door de belanghebbers meer en beter te betrekken bij het ondernemingsbeleid ontstaat een win-situatie voor zowel de samenleving als de onderneming. Innovatie en investeringen in het menselijk en sociaal kapitaal van de onderneming zijn de belangrijkste instrumenten van het verantwoord ondernemerschap. Op die manier moet de verantwoorde ondernemer bijdragen tot de creatie van duurzame werkgelegenheid.

In die zin stellen wij dan ook belang in de ondernemingen van de sociale economie die vandaag al de realisatie van maatschappelijke meerwaarden vooropstellen en hierbij basisprincipes respecteren zoals voorrang van arbeid op kapitaal, democratische besluitvorming, maatschappelijke inbedding, transparantie, kwaliteit en duurzaamheid, en die tegelijkertijd goederen en diensten op de markt brengen op een economisch efficiënte wijze. Projecten van de sociale economie, Oxfam, Max Havelaar, Triodos, ethisch bankieren en dergelijke verdienen extra ondersteuning van de overheid.

Innovatie

28. De noodzakelijke vernieuwing in zowel bedrijfsleven, overheidsinstellingen als social-profitsector is niet alleen van technologische aard. Een zinvolle combinatie van alle aspecten van innovatie, zij het technologie, marktaspecten, regels, normen, arbeidsorganisatie, management, strategische samenwerking, vorming en opleiding, milieudesign of financiële engineering, is essentieel voor een economie op mensenmaat. Een innovatiebeweging moet zich richten tot alle deelnemers aan het economisch gebeuren en bij uitstek gericht zijn op het helpen oplossen van belangrijke maatschappelijke uitdagingen, met prioriteit voor de werkgelegenheid en de reconversie naar een duurzame ontwikkeling.

Investeren in mensen

29. Innoveren lukt maar als het ook gedragen wordt door zoveel mogelijk mensen. Daarom is een permanente investering in vorming en opleiding cruciaal. Voor de opleiding en vorming van de werknemers is een gedeelde en evenwichtige inspanning van overheid, bedrijfsleven en individu de enige manier om voor iedereen het recht op levenslang leren te realiseren.

EEN DOELTREFFENDE OVERHEID

30. Om de markteconomie te sturen naar het algemeen belang is een sterke en dus een democratische en doeltreffende overheid noodzakelijk. Volwaardige democratische politieke structuren moeten kunnen steunen op een goed uitgebouwd middenveld. Daarom moeten we een antwoord vinden op twee fundamentele uitdagingen.

- (1) Welke overheid kan nog een rol spelen in een wereldwijde economie?
- (2) Hoe kan de overheid een voldoende financieel draagvlak vinden?

DE JUISTE OVERHEID OP ELK NIVEAU

31. De geglobaliseerde economie kan slechts efficiënt gestuurd worden door ze op een soepele manier aan te pakken, dit wil zeggen van op verschillende overheidsniveaus. Drie belangrijke principes zijn voor ons van tel.
  - (1) Om een evenwicht te vinden tussen de efficiëntie van het overheidsingrijpen en de kwaliteit van de democratie zijn er meerdere overheidsniveaus noodzakelijk, maar niet te veel.
  - (2) Er moet een taakafbakening zijn tussen de verschillende overheden volgens de principes van efficiëntie en subsidiariteit: de verschillende overheden moeten ingezet worden daar waar ze het meest efficiënt kunnen optreden en daarbij moet de voorkeur uitgaan naar het laagst mogelijke overheidsniveau. De taakafbakening mag geen ruimte laten voor het van zich afschuiven van verantwoordelijkheden naar een ander niveau. Met name mag de problematiek van de energie- en CO₂-taks niet langer uitsluitend worden doorgeschoven naar Europa.

- (3) De verschillende overheden moeten elkaar zo goed mogelijk aanvullen, waarbij er voor alle duidelijkheid een hiërarchisch verband moet bestaan.
32. We onderscheiden op economisch vlak slechts drie volwaardige politieke democratische niveaus: het lokale niveau, het regionale of nationale staatsniveau en het Europese niveau. Op elk niveau moet een volwaardige democratie heersen: dit is met autonome verkiezingen, een eigen uitvoerende macht, een eigen fiscaliteit en een eigen inspraakstructuur voor het middenveld.
- (1) De Europese Unie moet instaan voor het macro-economisch beleid. De Europese Monetaire Unie is een onomkeerbaar proces dat op zo kort mogelijke tijd moet leiden tot echte Europese politieke democratie. Binnen Europa wordt immers de keuze voor een maatschappijmodel beslecht. De versterking van de economische democratie binnen Europa is nodig om het Europees maatschappijmodel te vrijwaren, te versterken en te beletten dat het *acquis social* gebruikt wordt als belangrijk instrument van concurrentie. Naar buiten toe moet Europa als volwaardige Europese politieke democratie een toonaangevende rol kunnen spelen in het groeiend netwerk van wereldomvattende afspraken.
- (2) De nationale staat of de regio moeten economisch instaan voor het plaats- en cultuurgebonden beleid dat gericht is op *human resources* (onderwijs, vorming en opleiding, innovatie en verantwoord ondernemerschap), het arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid (activering van werkloosheidsuitkeringen, doelgroepenbeleid, inschakelingsbeleid, arbeidsbemiddeling, ...) en het omgevingsbeleid (ruimtelijke ordening, milieu en infrastructuur). Zolang Europa niet in staat is een aantal essentiële politieke en sociale taken op zich te nemen, blijft voor ons het Belgische federale niveau belangrijk voor onze economische ontwikkeling. Maar het sociaal-economisch beleid dat op het Belgische niveau wordt gevoerd moet volgens het subsidiariteitsprincipe vertrekken vanuit het economisch beleid van de deelstaten.
- (3) Het lokale niveau is mee bepalend voor de ontwikkeling van de ondernemingsdynamiek. Op het niveau van de stad of de gemeente gebeurt de duurzame verankering van kennis en kunde, alsook de ontwikkeling van nieuwe diensten gericht op de vernieuwing van het stedelijk weefsel en de verhoging van de kwaliteit van het leven. Tussen steden en gemeenten zijn duidelijke afspraken nodig om een consequent economisch streekbeleid te kunnen voeren. Aangepaste provincies kunnen dienst doen als volwaardig intermediair overheidsniveau dat toelaat om beter in te spelen op streekeconomische karakteristieken. Inzonderheid moeten de Vlaamse provincies uitgroeien tot het orgaan voor overleg en coördinatie op vlak van de lokale economie (inzonderheid GOM, intercommunales, streekplatforms en impulsgebieden).
33. Grensoverschrijdende problemen kunnen alleen maar geregeld worden door samenwerkingsverbanden tussen gelijkaardige niveaus. Zo kan Europa op wereldniveau afspraken maken met andere grote economische entiteiten over faire handelsrelaties, over milieu en op sociaal vlak. Daarom moet de Europese Unie bij de Verenigde Naties aandringen op het uitvaardigen van sociale richtlijnen. Deze richtlijnen zullen vertrekken van de stelling dat men in de economie, niet de winst maar het algemeen welzijn centraal moet stellen. Deze regels moeten betrekking hebben op de vijf basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie: het recht op collectieve onderhandelingen, het recht op vereniging, het verbod op kinderarbeid, het verbod op dwangarbeid en het verbod op elke vorm van discriminatie op basis van geslacht, ras en levensbeschouwing. Dit veronderstelt, niet alleen de totstandkoming van andere regionale organisaties op wereldvlak met een voldoende democratische legitimiteit, maar ook een versterking van de democratische controle en medebeslissing op de totstandkoming van multilaterale afspraken. Wij pleiten tevens voor de reorganisatie en de democratisering van de grote organisaties op wereldvlak zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO), het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank en de OESO, in die zin dat hier een duidelijker taakafbakening gemaakt moeten worden, de betrokkenheid van alle naties, ook de armsten gegarandeerd moet worden en de democratische legitimiteit en controle versterkt moeten worden.

EEN SLAGKRACHTIGE OVERHEID

34. Wij willen als socialisten het financieel draagvlak vrijwaren dat nodig is voor een slagkrachtige overheid. Daarom moeten de belastingen die de overheid aan de mensen en ondernemingen oplegt rechtvaardig, doorzichtig en efficiënt zijn.

Rechtvaardige belastingen

35. Belastingen zijn maar rechtvaardig als ze geheven worden naar draagkracht van de belastingplichtige zodat de sterkste schouders ook de zwaarste lasten dragen. Belastingen moeten ook bijdragen tot een billijke inkomens- en vermogensverdeling. In deze verdeling is er de afgelopen decennia een en ander scheefgegroeid.

Ten eerste is het evenwicht tussen de belastingen op arbeid aan de ene kant en de belastingen op inkomsten uit vermogens aan de andere kant grondig verstoord, met een versterkte fiscale druk op het arbeidsinkomen als gevolg. Door allerlei uitwijkmechanismen van de hogere arbeidsinkomens treft dit in het bijzonder het inkomen van de middengroepen en de lagergeschoolden.

Ten tweede is er een probleem met de correcte inning van de belastingen, de gelijkwaardigheid van de administratieve controle op alle soorten van inkomsten en de sanctionering van bepaalde inbreuken. Het gaat niet langer op dat inkomsten uit arbeid strenger gecontroleerd worden, terwijl de genietters van kapitaalinkomsten er in slagen deze voor het oog van de fiscus verborgen te houden. Achterpoortjes moeten dan ook resoluut worden gesloten en de strijd tegen de fiscale fraude moet verder doorgezet worden. Ook op Europees en internationaal vlak moeten de inspanningen verder opgevoerd worden. Om het belastingstelsel sociaal rechtvaardiger te maken, moeten de belastingvrije sommen zoveel mogelijk worden vervangen door belastingkredieten en moeten allerlei voordelen in de personenbelasting onderworpen worden aan een onderzoek naar het sociaal nut en zo nodig teruggeschroefd worden.

Ten derde is het belastingregime voor ondernemingen door de wirwar van aftreksystemen zeer ondoorzichtig en onrechtvaardig geworden, zowel tussen de ondernemingen onderling als tegenover de andere inkomenscategorieën.

Doorzichtige en efficiënte belastingen

36. Door misvattingen, onwetendheid of daadwerkelijke ontsporingen heerst er in de samenleving een negatieve bijklank over belastingen. De mensen moeten beter geïnformeerd zijn over wat er met hun geld gebeurt. Ze moeten weten wat zij ervoor terugkrijgen. De basisstelling is dat fiscaliteit alleen mag dienen voor de financiering van verantwoorde uitgaven. Een grotere transparantie van de belastingen is mogelijk door eenvoudiger regelgeving en betere informatie op alle niveaus. Belastingen moeten ook efficiënt zijn, dit is het beoogde resultaat opleveren en voor de nodige inkomsten zorgen voor een goed werkende overheid.

Meer fiscale draagkracht

37. Minder lasten op arbeid mits meer fiscale slagkracht.
De lasten op arbeid zijn in Europa, en meer nog in België, te hoog. Het benadeelt de werkgelegenheid. Een verlaging van de sociale lasten moet gecompenseerd worden door een verhoging van de fiscale slagkracht ten overstaan van drie andere belastingcategorieën: de vermogensbelastingen, de vennootschapsbelastingen en sommige indirecte belastingen.
38. Meer belasting op vermogen
Bij de verschuiving van de lasten op arbeid naar belastingen op vermogensopbrengsten moet de nadruk liggen op de roerende vermogens, die in België in vergelijking met de lidstaten van de Europese Unie, maar ook met Canada, de Verenigde Staten, Japan en zelfs Zwitserland weinig belast worden. Daarom blijven wij de noodzaak beklemtonen van de invoering van een belasting op de grote fortuinen. Om de inkomsten uit roerend vermogen sterker te gaan belasten zijn allerhande maatregelen mogelijk, zoals de doorlichting van onverantwoorde fiscale uitgaven, een veralgemeende belasting op meerwaarde bij de vervreemding van aandelen, de verruiming van

de anti-misbruikregels tot registratie- en successierechten, de omzetting van aandelen aan toonder in aandelen op naam en de opheffing van het bankgeheim. Verder moet er in de Europese context ook werk gemaakt worden van een verhoging van de BTW op buitensporige luxegoederen zoals limousines, zeewaardige jachten, privé-vliegtuigen en kostbare kunstobjecten.

39. Vennootschapsbelasting met resultaat

Door het aftrekkensysteem is de vennootschapsbelasting een ondoorzichtig concurrentie-instrument geworden. Hierdoor bestaat er een aanzienlijke kloof tussen de officiële aanslagvoet en de gemiddelde werkelijke aanslagvoet. Dat is onrechtvaardig tussen de ondernemingen onderling, maar wellicht nog meer tegenover andere belastingcategorieën. Vele aftrekken zijn trouwens vanuit maatschappelijk oogpunt uitermate betwistbaar. Daarom willen wij overschakelen naar een vennootschapsbelasting die sterk vereenvoudigd wordt en dus houvast biedt voor investeerders. Door het stelsel van aftrekken verder door te lichten en op te kuisen ontstaat er ruimte om tegelijk de aanslagvoet van de vennootschapsbelasting te verlagen en toch meer overheidsopbrengsten te verwerven. Fiscaliteit en subsidieregelingen moeten ook ecologisch verantwoord worden aangepast. De fiscale aftrekken moeten worden herzien op basis van hun ecologische verdiensten. Een herziening van het fiscaal statuut van de coördinatiecentra is eveneens wenselijk, op voorwaarde evenwel dat tegelijkertijd de andere Europese lidstaten hun speciale regimes (inzake vennootschapsbelasting) herzien.

40. Indirecte belastingen kunnen rechtvaardig zijn

Aan de ene kant worden directe belastingen minder rechtvaardig door allerlei uitwijkmechanismen, aan de andere kant zijn sommige indirecte belastingen minder onrechtvaardig en asociaal dan algemeen wordt beweerd. De directe samenhang met het consumptiepatroon en de algemene stijging van de welvaart zwakt de klassieke terughoudendheid voor indirecte belastingen enigszins af. Voor bijkomende of alternatieve financiering van de overheid willen wij wel in zekere mate een beroep doen op sommige indirecte belastingen. Toch kan zo'n aanpak enkel slagen indien deze Europees wordt gevoerd. In dat geval kunnen sommige indirecte belastingen een stabiele financieringsbasis vormen die neutraal is voor de herkomst van het product (wat niet het geval is voor directe belastingen). Hoewel sommige nieuwe indirecte belastingen, zoals milieutaksen, per definitie geen structurele financiering mogen bieden, kunnen we dus toch een selectieve verschuiving van directe naar indirecte belastingen verdedigen, op voorwaarde dat alle negatieve sociale effecten gecompenseerd worden. Voor milieuvriendelijke goederen en diensten moeten er anderzijds lagere BTW-tarieven worden voorzien.

41. Een bit-belasting

In deze geprogrammeerde aanpak past ook de belasting op nieuwe vormen van dienstverlening. Door de ontwikkeling van de informatie-economie en de uitwisseling van een toenemend aantal diensten en producten over informatiesnelwegen (zoals internet) wordt de normale BTW-heffing omzeild. Hier moet de mogelijkheid van de heffing van een bit-belasting of een belasting op de overdracht van digitale informatie overwogen worden om een verdere uitholling van BTW-inkomsten tegen te gaan en de winsten van de informatiemaatschappij iedereen ten goede te laten komen. Het spreekt vanzelf dat een dergelijke taks minstens op een Europees niveau moet worden ingevoerd.

42. Een juistere inning

De strijd tegen fiscale fraude en ontwijking moet worden voortgezet en versterkt met behulp van de bijzondere belastinginspectie (BBI), de toepassing van anti-misbruikregels, het verder blootleggen van bijzondere bankmechanismen, een juistere inning en een verdere verbreding van de belastbare grondslag. Hiertoe moet de automatisering van de fiscale administratie versneld worden en moeten alle in het organieke kader voorziene betrekkingen effectief ingenomen worden. Door meer samenwerking tussen de fiscale administraties van de lidstaten kunnen ook BTW-carroussels, ontduiking van successierechten en diverse fiscale hoogstandjes verder aan banden gelegd worden. Hierbij moet de nadruk gelegd worden op de bestrijding van de witteboordcriminaliteit en in het bijzonder op de ernstige fiscale fraude. De boetes moeten in een correcte verhouding staan tot het genoten voordeel van de fraude, zodat 'deals', die fraude

alleen maar aantrekkelijk maken en zodanig zijn dat het de moeite is om het risico te nemen, onmogelijk worden. De strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen moet worden uitgebreid met andere sancties, naast het opleggen van geldboetes. Het 'loskopen' door middel van borgsommen moet vermeden worden omdat anders enkel de economisch sterkeren hier voordeel uit halen.

43. Minder lasten op arbeid

Meer opbrengsten uit belastingen op inkomens uit vermogen en ingevolge een juistere inning moeten rechtstreeks bestemd zijn voor de financiering van de vermindering van de lasten op arbeid: de nominale opbrengst gaat naar de vermindering van de patronale bijdrage, de terugverdieneffecten worden gebruikt om het laagbetaald werk lonender te maken. Dit kan onder meer door het optrekken van het belastingvrij minimum of een forfaitaire vermindering van de werknemersbijdragen op lage en middeninkomens.

DE OVERHEID: NIET MINDER MAAR ANDERS

44. In het licht van de groeiende maatschappelijke noden dringt zich binnen de samenleving een herverdeling van taken op. Een slagkrachtige overheid doet meer beroep op de ondernemers, het middenveld en de gezinnen, en creëert ook meer ruimte door zichzelf efficiënter te organiseren. We onderscheiden vijf soorten van herverdeling van taken.

(1) Door de internalisering van bepaalde maatschappelijke uitgaven kan de overheid deze rechtstreeks gaan toewijzen aan de activiteiten die deze kosten veroorzaken, zoals bij milieuvervuiling of bedrijfsgerichte opleiding.

(2) Door het middenveld toe te laten rechtstreeks overeenkomsten te sluiten over bijvoorbeeld opleiding, innovatie, investeringsbeleid en arbeidsherverdeling, krijgt het een ruimere rol toebedeeld.

(3) Door de noodzakelijke decentralisering van de planning naar het ondernemingsniveau kan de overheid zich meer toeleggen op het uitzetten van strategische doelstellingen in een maatschappelijk charter en het aanreiken van een maatschappelijk en regelgevend kader.

(4) Door een betere ondersteuning van vrijwillige activiteiten kan de overheid soepeler werk leveren en korter op de bal spelen.

(5) Tot slot past hierin ook een herwaardering van bepaalde gezinstaken door de sterke uitbouw van buurtdiensten en door een consequent beleid van arbeidsduurverkorting.

5. HET ECONOMISCH CONTRACT: WERK OP MENSENMAAT

45. Het scheppen van werk op mensenmaat is de belangrijkste doelstelling van ons economisch project van sociale vooruitgang door duurzame ontwikkeling. Om de structurele crisis op de arbeidsmarkt op te lossen is een mix van maatregelen nodig, waarbij alle actoren - op welk echelon dan ook - hun verantwoordelijkheid terzake maximaal opnemen.

DRIE PIJLERS VAN EEN DOELTREFFEND WERKGELEGENHEIDSBELEID

46. Een doeltreffend werkgelegenheidsbeleid moet geschraagd worden door drie pijlers, die de arbeidsmarkt telkens op een verschillende manier aanpakken.

(1) De vraag naar arbeid vergroten gebeurt best door het economisch draagvlak te versterken.

(2) De verruiming van het aanbod van arbeid moet gebeuren door de kansen op werk van iedereen te versterken.

(3) Een strategie van herwaardering van de tijd biedt kansen voor de ontwikkeling van een nieuwe diensteneconomie en meer jobs voor hetzelfde werk.

Verantwoord ondernemerschap

47. De overheid moet verantwoorde ondernemers steunen, zodat ze een sociaal duurzame en een milieuvriendelijke concurrentiestrategie op basis van innovatie voeren. Er zijn vijf belangrijke sporen van ondersteuning:
- (1) de verlaging van de drempel tot het ondernemerschap door toezicht op de gelijke markttoegang en de verschaffing van risicokapitaal voor starters en groeiondernemingen;
  - (2) de doorstroming van innovatie in de brede zin naar KMO's met klemtoon op de ecologische modernisering van de economie;
  - (3) de bevordering van het deugdelijk bestuur van ondernemingen door een aanpassing van de vennootschapswetgeving en de relaties tussen management, raad van bestuur en aandeelhouders in het bijzonder; hierbij moeten onder meer een open boekhouding en doorzichtige besluitvormingsstructuren worden opgelegd, ook in die ondernemingen of groepen van ondernemingen waar dit vandaag niet het geval is; ook het instrument van de sociale audit kan bijdragen tot een permanente dialoog met alle belanghebbenden van de onderneming;
  - (4) de introductie van een certificaat voor verantwoord ondernemerschap als criterium voor steunverlening;
  - (5) maximale ontplooiingskansen voor ondernemingen van de sociale economie via een aangepast juridisch kader, fiscale stimuli, toegang tot overheidsopdrachten en specifieke financieringsinstrumenten.

Meer verandering door meer zekerheid

48. Zekerheid hangt niet langer af van het arbeidsstatuut en de socialezekerheidsrechten alleen. De arbeidsmarktkansen en de capaciteit om van job te veranderen zullen in de toekomst de beste garanties op zekerheid zijn. Om deze arbeidsmarktkansen voor iedereen te maximaliseren, willen we vijf sporen volgen:
- (1) de organisatie van het recht op levenslang leren voor iedereen door een opleidingspact tussen overheid, vakbonden en bedrijfsleven;
  - (2) de verlaging van de arbeidskosten voor laaggeschoolden, samen met een sluitende alternatieve financiering;
  - (3) kansen scheppen op doorschakeling van arbeidskrachten door een actiever beleid van loopbaanplanning door de ondernemingen;
  - (4) flexibiliteit op werknemersmaat door meer rekening te houden met het familiaal leven;
  - (5) een structureel gelijkheidsbeleid ten aanzien van vrouwen, migranten en gehandicapten.

Herwaardering van de tijd door arbeidsduurverkorting en een betere dienstverlening

49. De overgang naar een tweeverdienersmodel heeft ervoor gezorgd dat werkenden te weinig tijd hebben om zich goed te voelen en anderen uitgesloten zijn omdat ze niet aan werk geraken. Dit is ondanks de sterk gestegen welvaart niet altijd de kwaliteit van het leven ten goede gekomen. Het nastreven van een zo kwaliteitsvol mogelijk leven voor iedereen is voor ons zo essentieel dat de organisatie van de economie en van de arbeid consequent aan dit principe getoetst moet worden. We moeten een beleid voeren dat tegelijk werkenden meer tijd en werkzoekenden werk geeft: tijd voor geld, geld voor tijd. Door stelselmatig een tweesporenbeleid te voeren, kunnen we dit realiseren.
- (1) Arbeidsduurverkorting is het eerste spoor, waarbij alle werkenden de kans moeten krijgen om in functie van hun individuele behoeften arbeidstijd vrij te maken, die kan worden ingevuld door werkzoekenden. De overheid moet samen met de sociale partners formules van arbeidsduurverkorting stimuleren, hetzij op individuele leest geschoeid (voornamelijk loopbaanonderbreking, deeltijds werk, kredietjaren), hetzij collectief (voornamelijk de vierdagenweek). Voor de uitwerking van deze formules van arbeidsduurverkorting verwijzen we naar het sociaal contract.
  - (2) Volgens het tweede spoor moeten werkenden gemakkelijker in staat gesteld worden om

diensten te kopen in plaats van alles zelf te moeten doen. Deze keuze creëert heel wat bijkomende jobs voor voornamelijk laaggeschoolde werkzoekenden in de dienstensector. Welk spoor ook wordt gekozen, in beide gevallen wordt er tijd gewonnen, meer tijd voor zichzelf, het gezin of de eigen kring, waardoor de kwaliteit van het leven voor alle betrokken partijen toeneemt.

50. Ondanks de toenemende behoeften in het tweeverdienersmodel, merken we dat de nieuwe diensteneconomie onvoldoende tot ontwikkeling komt. Om deze nieuwe dienstverlening uit de economische schemerzone te halen, betaalbaar te maken en er een volwaardige nieuwe diensteneconomie op te bouwen, zijn drie soorten maatregelen op maat nodig:
- (1) de verlaging van de arbeidskosten voor dit soort van activiteiten;
  - (2) de invoering van een belastingvermindering voor de kosten van deze nieuwe diensten in plaats van allerlei aftrekken voor uitgaven met een veel kleinere werkgelegenheidsimpact (zoals de aftrek voor een bedrijfswagen);
  - (3) de strengere sanctionering van het zwartwerk in het algemeen en in deze dienstensectoren in het bijzonder.

EUROPA IN HET TEKEN VAN WERK

België in de kopgroep van de EMU

51. België behoort tot de kopgroep van de Europese Monetaire Unie (EMU). De baten van de eenheidsmunt voor onze kleine open economie zijn niet gering. Hoe dan ook maakt het lidmaatschap van de EMU een verdere begrotingsdiscipline onontbeerlijk, zodat er ook in de komende jaren weinig ruimte is voor een algemene verlaging van de fiscale druk en er ook nauwlettend op de uitgaven moet worden toegezien. Ons land moet de reeds geleverde budgettaire inspanningen verder consolideren.
52. De eenheidsmunt zal ons daarbij kunnen helpen. Zo moet de euro, als toekomstige reservemunt naast de dollar, ons toelaten de mondiale financiële politiek sterk te beïnvloeden en haar zelfs wetten op te leggen. Dit moet leiden tot meer stabiliteit op de financiële markten. Dat moet ons objectief zijn, omdat enkel een dergelijke evolutie een einde kan maken aan de immorele speculatiegolven en het ons mogelijk moet maken de middelen meer en beter in te zetten ten dienste van het algemeen mondiaal belang.
53. Met de start van de EMU vanaf 1999 verliezen België en elk ander lid definitief de wisselkoers en het monetair beleid als instrumenten van economisch beleid. Vanaf dan voert de Europese Centrale Bank het monetair beleid. Met het stabiliteitspact wordt ook de bewegingsruimte voor het budgettaire beleid zeer klein. Dit betekent dat de Europese autoriteiten volop hun verantwoordelijkheid moeten opnemen, zowel voor het monetair beleid als voor het budgettaire beleid.
54. De nationale overheden behouden een eigen bevoegdheid op een aantal domeinen van economische politiek; zoals sociale zekerheid, fiscaliteit, loonvorming en arbeidsmarktbeleid. Om te vermijden dat deze instrumenten worden aangewend voor onderlinge concurrentie dringt zich ook op deze domeinen een verdergaande harmonisering en coördinatie op. Concreet kan coördinatie betekenen dat wanneer een land fiscale stimuli geeft om ondernemingen aan te trekken, de negatieve gevolgen daarvan op de andere landen worden berekend en gecompenseerd door het federaal budget of een stabiliteitsfonds dat rekening houdt met de verschillende werkloosheidsgraden in de lidstaten.

Een gericht macro-economisch beleid in Europa

55. De begroting saneren om voor meer rechtvaardigheid tussen generaties te kunnen zorgen. De verdere sanering van de overheidsfinanciën en het respect voor het stabiliteitspact binnen de EMU is ook noodzakelijk om de lasten op een rechtvaardige manier tussen de Belgen te verdelen. De baten van de sanering (voornamelijk de daling van de rentelasten) moeten deels

de overheidsinvesteringen opnieuw opkrikken tot op het niveau van de buurlanden, deels voor toekomstige pensioenverplichtingen gereserveerd worden. Hoe dan ook moet via een aangehouden begrotingsdiscipline de mogelijkheid gecreëerd worden voor een anti-cyclisch beleid.

56. Meer ruimte voor arbeidsinvesteringen
Overheidsinvesteringen kunnen ook gefinancierd worden met schulden. De verantwoordelijkheid voor het opnieuw op een aanvaardbaar peil brengen van de openbare investeringen in infrastructuur ligt zowel bij het regionale, het federale als het Europese niveau. Voor de EU betekent dit specifiek dat de aanbevelingen in het Witboek van Delors over de creatie van Europese obligaties voor de financiering van transeuropese netwerken in vervoer, energietransport en telecommunicatie en van grote milieuprojecten, dringend moeten uitgevoerd worden en aangevuld met Europese financiering van stadsrenovatie, gezondheids-, onderwijs- en lokale werkgelegenheidsinitiatieven.
57. Een onafhankelijke Europese Centrale Bank ten dienste van de werkgelegenheid
De EU voerde in de jaren '90 een zeer onevenwichtig beleid, door de koppeling van een krap begrotingsbeleid aan een al even krap monetair beleid. Daardoor werd de inflatie teruggedrongen tot een historisch zeer laag niveau, maar de kosten in termen van hoge reële rentevoeten en een aanzwellende werkloosheid zijn zowel economisch als maatschappelijk zeer zwaar. Dit zet een immense druk op het Rijnlandmodel. Eens in de EMU is ook de Europese Centrale Bank (ECB) door het Verdrag van Maastricht verplicht om in de eerste plaats prijsstabiliteit na te streven. Dit mag echter geen exclusieve doelstelling blijven. De ECB moet daarentegen ook een stimulerend conjunctuurgebonden monetair beleid voeren dat naar een evenwicht streeft tussen een houdbare economische groei en een lage inflatie. Als democratisch en politiek tegengewicht voor de ECB pleiten wij voor de oprichting van een Europese sociaal-economische regering.
58. Nieuwe kansen voor een efficiënte anti-cyclische aanpak
Het stabiliteitspact creëert voor het eerst sedert vele decennia ruimte voor een gezamenlijk anti-cyclische of conjunctuurgebonden Europese aanpak. Vermits het stabiliteitspact een tekort toelaat van maximum 3% van het BBP is het mogelijk om door gezamenlijke actie aan de economie impulsen te geven ten belope van 0,5 tot 1% indien het conjunctuurbeeld wijst op een nakende ernstige recessie. De beschikbare beleidsmarges moeten bovendien maximaal ingezet worden voor de bevordering van werkgelegenheid, de vergrijzing en armoedebestrijding.
59. De EMU omvormen tot een Werkgelegenheidsunie
De EMU is op zich geen oplossing voor de werkgelegenheid. De EMU kan door de lage rentevoeten wel bijdragen tot een meer stabiele en hopelijk groeistimulerende omgeving. De werkloosheid moeten we vooral structureel aanpakken. Door een Europees sociaal charter en door nationale overeenkomsten moeten de sociale partners de loonevolutie afstemmen op de werkgelegenheidsevolutie.

Meer Europese fiscale coördinatie

60. Het gebrek aan fiscale coördinatie
Het gebrek aan fiscale coördinatie in Europa leidt tot een voortdurende vermindering van de belasting op kapitaalinkomsten en vennootschappen en veroorzaakt een sluipende verhoging van de lasten op arbeid. Deze evolutie is moordend voor de werkgelegenheid. Werkgelegenheid en sociale bescherming worden dan tegen mekaar uitgespeeld. Er moet dus meer Europese coördinatie op fiscaal vlak worden afgedwongen door paal en perk te stellen aan het fiscaal opbod tussen landen, de uitvaardiging van een coherent fiscaal wetgevend kader en de opheffing van de éénparigheidsregel in de Europese Raad van ministers van Financiën.
61. Fiscaal opbod tussen lidstaten stopzetten
Lidstaten van de EU doen elkaar de duivel aan om kapitalen en investeringen van elkaar weg te pikken. Dit leidt tot ongezonde en unfair concurrentie. Met het huidige Europees Verdrag aan haar kant moet de Europese Commissie paal en perk stellen aan dit fiscaal opbod.

62. Uitvaardigen van een coherent wetgevend kader

Voor de belastingen op kapitaalinkomsten en vennootschappen, die zeer mobiel zijn, zijn directieven en verordeningen nodig. De methode van coördinatie verschilt naargelang de specifieke belastingvorm.

Voor de indirecte belastingen moeten er meer sluitende inningstechnieken en nauwere tariefvorken komen. Milieutaksen in het algemeen en accijnzen op energieproducten in het bijzonder vereisen stevige minimumtarieven.

Voor de directe belastingen is een doorbraak voor de inkomsten uit kapitaal dringend nodig. De minimumbronheffing moet gecombineerd worden met een verplichte informatie van betaalde interesten van de banksector aan de overheid.

Voor de vennootschapsbelasting moet eindelijk werk gemaakt worden van het Ruding-rapport uit 1992 door de definitie van belastbare winst eindelijk te harmoniseren en een minimumtarief te bepalen.

Er moet een sluitende controle op het kapitaalverkeer naar en uit de Europese Unie ingesteld worden. Fiscale paradijzen verbonden met lidstaten van de Europese Unie moeten aangepakt worden.

63. De verlammeende eenparigheidsregel doorbreken

De eenparigheidsregel in de Europese Raad van ministers van Financiën sluit elke poging tot meer fiscale coördinatie bij voorbaat uit, wegens de halsstarrigheid van een aantal lidstaten. Hun beroep op de nationale soevereiniteit is door de grotere mobiliteit van kapitaal niet meer van deze tijd. Vooral in het licht van de nakende uitbreiding van de EU is een grotere Europese fiscale coördinatie enkel mogelijk als de verlammeende éénparigheid vervangen wordt door een gekwalificeerde meerderheid.

BELGIË EN VLAANDEREN: ÉÉN FRONT VOOR MÉÉR WERK

De Vlaamse werkgelegenheidsuitdaging

64. De werkgelegenheid blijft in Vlaanderen toenemen. Ook daalt de werkloosheid gestaag. Op termijn wordt de werkgelegenheidsuitdaging in Vlaanderen minder een volume- dan wel een kwaliteitsprobleem. Het werkloosheidsprobleem is voornamelijk een probleem voor laaggeschoolden. Een goede samenwerking tussen de federale, Vlaamse en Brusselse overheid moet de nodige garanties bieden om zo snel mogelijk een slagvaardig werkgelegenheidsbeleid te kunnen uitbouwen. Voor de SP is het absoluut noodzakelijk dat tegen 2003 de werkloosheid in België wordt gehalveerd. Een efficiënte aanpak van de werkloosheid op alle niveaus vereist de gelijktijdige inzet van twee strategieën:

- (1) aan de ene kant een defensieve strategie voor werk door in te grijpen in de kosten van arbeid (voornamelijk laaggeschoolde arbeid) en in de kosten van kapitaal (via lage rentevoeten);
- (2) aan de andere kant een offensieve strategie voor werk door in te grijpen in de kwaliteit van de omgeving via innovatie, permanente vorming, milieu en ruimte, mobiliteit, private en publieke dienstverlening, verantwoord ondernemerschap en last but not least het sociaal overleg.

Een defensieve strategie voor werk: minder lasten op arbeid

65. De kansen op arbeid van de werkzoekende kunnen worden versterkt door in te grijpen in de prijs en de kwaliteit. We moeten tegelijk twee sporen bewandelen:

- (1) een selectieve verlaging van de arbeidskosten voor laaggeschoolden, door alternatieve financiering;
- (2) een activering van de werkloosheidsuitkering voor langdurig werkzoekenden.

66. Ons werkgelegenheidsproject respecteert een fundamentele drie-eenheid van loonlastenverlaging, loonbeheersing en koopkrachtgarantie. We kunnen niet wachten op de al te trage Europese fiscale coördinatie om iets te doen in België. Meer dan in de meeste andere landen kennen we een hoge last op de arbeid. Het is dus hoogdringend om deze lasten op arbeid te verminderen met alternatieve financiering om de leefbaarheid van ons stelsel van sociale bescherming niet in het gedrang te brengen.

(1) In een eerste fase is een daling van de sociale werkgeversbijdragen terecht, op voorwaarde dat de verlaging voldoende selectief is naar laaggeschoolden en dat tussen overheid, werkgevers en vakbonden concrete engagementen over extra werkgelegenheid worden gemaakt. Het is echter onverantwoord enkel op terugverdieneffecten te vertrouwen om de lagere arbeidskost te compenseren. De alternatieve financiering die hiervoor nodig is, zal de koopkracht aantasten, vooral als deze klassiek gericht wordt op indirecte belasting.

(2) Een koopkrachtcompensatie kan best worden gewaarborgd door geleidelijk een deel van de terugverdieneffecten aan te wenden voor een combinatie van een forfaitaire verlaging van de werknemersbijdragen voor de sociale zekerheid op lage en middeninkomens en de verhoging van het belastingvrij minimum.

Een offensieve strategie voor werk: kwaliteit doen bovendien

67. Een samenhangende strategie

Een offensieve strategie voor werk richt zich vooral op de kwaliteit van de economische omgeving met het oog op een concurrentievoorsprong en een betere kwaliteit van het leven. De rol en inbreng van het sociaal overleg is voor deze offensieve strategie van cruciaal belang, door het vastleggen van de wederzijdse engagementen. We hebben dringend nood aan een innovatiepact en een opleidingspact. Een duurzaam economisch beleid heeft maar kans op slagen als het omkaderd wordt door een goed doordacht milieubeleid, een beheersing van de mobiliteit, een adequate en moderne dienstverlening en stimulansen voor een durvend ondernemerschap.

68. Selectief innoveren in de breedte

De verruiming van het onderzoeks- en ontwikkelingsbeleid (O&O) naar een innovatiebeleid is essentieel. De huidige budgettaire inhaalbeweging moet deze verruiming ook selectief ondersteunen, zowel naar bedrijfsleven, overheid als social-profitsector toe. Het innovatiebeleid moet de inbedding van O&O in de samenleving verzekeren. Aandachtspunten voor deze inbedding zijn de band met *human resources*, de doorstroming van innovaties naar de KMO's en het overleg. Er moet een evenwichtige inspanning zijn van overheid en bedrijfsleven alsook transparantie in het engagement van het bedrijfsleven. Een innovatiepact moet de wederzijdse engagementen van overheid, vakbonden en bedrijfsleven vastleggen.

69. Het technologisch aspectenonderzoek

De economische en maatschappelijke effecten van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek moeten permanent doorgelicht worden door middel van zogenaamd technologisch aspectenonderzoek. *Technology watchers* moeten het Vlaams Parlement wapenen en bijstaan in hun toezicht op de juiste en selectieve aanwending van de verhoogde overheidssteun voor innovatie. Het Vlaams Instituut voor de bevordering van het Wetenschappelijk-Technologisch onderzoek (IWT) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) moeten daartoe volledig gevaloriseerd worden, door ze voldoende onafhankelijkheid en slagkracht te garanderen.

70. Het recht op levenslang leren

Innoveren en investeren in mensen zijn de enige manier om de vicieuze cirkel van hoge loonkosten en productiviteitsverhogingen ten koste van de werkgelegenheid te doorbreken. Permanente vorming is een belangrijk middel om iedereen volwaardige kansen op maatschappelijke participatie te garanderen. Terwijl levenslang leren vrijwel vanzelfsprekend is bij de hogergeschoolden, is dit merkkelijk minder het geval bij lagergeschoolden. De inspanningen voor beroepsopleiding van werkzoekenden zijn in België ondermaats. We moeten deze

inspanningen zodanig optrekken dat jaarlijks minstens één vijfde van de werkzoekenden een beroepsopleiding volgt.

De kansen van de informatiemaatschappij moeten ook beter benut worden door een verhoging van de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van de nieuwe informatie- en communicatietechnologie, zodat ook laaggeschoolden ermee kunnen werken, zowel in productie- als in dienstensectoren. De wederzijdse engagementen van overheid, vakbonden en bedrijfsleven moeten worden vastgelegd in een opleidingspact.

71. Zuinig omgaan met milieu, grondstoffen en ruimte

Een goed doordacht milieubeleid en beleid van ruimtelijke ordening, met een strikt normerings- en vergunningenbeleid, moeten één van de basisvoorwaarden vormen voor het economisch beleid. Preventieve maatregelen en fiscale prikkels moeten aanzetten tot een rationeler gebruik van energie, grondstoffen en ruimte en bijdragen tot meer economische efficiëntie. Een energie- en CO₂-taks - die zowel op nationaal als Europees niveau moet worden doorgevoerd - kan bijdragen tot een rationeler energiegebruik. Een leegstandsbelasting op zowel leegstaande gebouwen als industriegronden en een betere benutting van de economische potenties van de stad moeten een rationeler grondgebruik dichterbij brengen.

72. Beheersen van de mobiliteit

Verkeerscongestie is niet alleen voor het milieu, maar ook voor de economie nadelig. Toch kunnen we niet om mobiliteit heen als we meer economische groei, meer specialisatie en een grotere arbeidsparticipatie willen. Vooral het wegvervoer zal hierdoor op korte en middellange termijn nog blijven toenemen. Nieuwe wegen kunnen we alvast missen: de ruimte is te schaars en nieuwe wegen lokken enkel nieuw verkeer. We moeten de mobiliteit beter beheersen door onder meer een optimale spreiding van het wegvervoer, het voeren van een locatiebeleid (zoals voorzien in het Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen), het gebruik van telematica, de bevordering van telewerk en bedrijfsvervoerplannen, fiscale maatregelen, en door het gebruik van spoor- en waterweg te stimuleren.

73. Dienstverlening op punt stellen, ook die van de overheid

De integratie van de Vlaamse economie in de informatiesamenleving van morgen is van doorslaggevend belang voor de toekomstige welvaart. Naarmate de samenleving steeds complexer wordt, wordt een kwaliteitsvolle en vlotte dienstverlening steeds belangrijker voor de economie. Zowel de beheersbaarheid van de kosten van de geleverde diensten, de kwaliteit van de diensten als het indirecte werkgelegenheidseffect winnen aan belang. Administratieve vereenvoudiging en snelle behandeling zijn ook troeven voor kwalitatieve en efficiënte overheidsdiensten.

74. Durven ondernemen

De overheid moet voor haar ondersteuningsbeleid meer de nadruk leggen op principes van deugdelijk bestuur, kwaliteitszorg en beheer van menselijk kapitaal. Deze principes besteden meer aandacht aan de relaties van de onderneming met alle belanghebbenden, stellen de mens en de vaardigheden van zowel het management als de werknemers in de onderneming centraal.

Een goed en evenwichtig ondernemingsplan is de beste lanceringsbasis voor het vinden van het nodige start- of durfkapitaal. Naast het pionierswerk terzake van de GIMV, is het hoog tijd dat ook privé-groepen initiatieven ontwikkelen om het durvend ondernemerschap in Vlaanderen te stimuleren.

75. Sociaal overleg op federaal en Vlaams niveau

Het sociaal overleg moet zowel op federaal als op Vlaams niveau streven naar overeenkomsten die ondersteund worden door de overheid. Dit kan zowel gaan over de modulering van de arbeidskosten, de herverdeling van de arbeid, de loonbeheersing als de opleidings- en innovatieproblematiek, elk volgens de eigen bevoegdheden.

STAD OF GEMEENTE: EEN LOKAAL STEUNPUNT VOOR ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Het lokaal werkgelegenheidsbeleid als brug tussen economie en mens

76. Ook de stedelijke of gemeentelijke overheid moet een belangrijke rol spelen in het werkgelegenheidsbeleid. De stad kampt vandaag met een grote werkloosheid, vooral bij de risicogroepen op de arbeidsmarkt, en heeft een deel van haar economische en handelsfunctie zien verschuiven naar de rand. Nochtans is de stedelijke structuur door het samenspel van openheid en compactheid het economisch en sociaal kapitaalgoed van de economie van de toekomst. Daartoe moeten de federale en de Vlaamse overheid het werkgelegenheidsbeleid bewust meer in de richting van de stad sturen, zodat een duurzame stedelijke economie mee kan helpen bouwen aan een duurzame stedelijke samenleving.
77. De stad moet haar centrumfunctie inzake werken kunnen versterken. De stedelijke overheid moet in samenspraak met het lokale werkveld niet alleen bijdragen tot het creëren van sociale tewerkstelling in het kader van de sociale economie, dienstverlening aan particulieren en de opvulling van nieuwe maatschappelijke noden zoals milieu, renovatie van buurten en sociale veiligheid, maar vooral proberen de brug te slaan tussen de economische en de sociale component van het werkgelegenheidsbeleid.

Kansen voor de stad

78. De stad beschikt over alle kansen en troeven om uit te groeien tot een dienstenplatform voor haar omgeving, door te steunen op een goed uitgebouwde economische dienstenstructuur en een professionele social-profitsector. Deze troeven worden pas competitieve voordelen door ook de zwakke kanten van de stad gezamenlijk aan te pakken, zoals de verkeerscongestie, de onbruikbaarheid van of het gebrek aan bedrijfssites, het veiligheidsrisico en het gebrek aan gepaste kwalificaties van de beroepsbevolking.
79. De stad is een belangrijke bron van nieuwe werkgelegenheid, zowel in de ontwikkeling van de nieuwe diensteneconomie als in de uitbouw van het social-profitnetwerk (overheidsdiensten, onderwijs en een brede waaier van niet-commerciële, maatschappelijke diensten, gaande van welzijnsvoorzieningen tot recreatie). De stad biedt ook nieuwe kansen voor werk in de buurt- en milieu-economie, de verbetering en verfraaiing van de leefomgeving, vorming en opleiding of maatschappelijke integratie, allemaal mogelijkheden die ook daadwerkelijk nieuwe kansen bieden voor de laaggeschoolden en de risicogroepen op de arbeidsmarkt, mits voorzien wordt in een aangepaste begeleiding en scholing.

Een stedelijk steunpunt voor economische ontwikkeling als schakel tussen overheid en bedrijfsleven

80. De stedelijke overheid moet ook actiever kunnen optreden in het aantrekken van investeerders. Dit kan niet gebeuren vanuit de administratie. Een stedelijk initiatief rond economische ontwikkeling moet de tussenschakel vormen tussen overheid en bedrijfsleven. Dit initiatief heeft vijf belangrijke opdrachten:
- (1) analyse van sterke en zwakke punten; advies over het wegwerken van de structurele belemmeringen; promotie van de kritische succesfactoren;
  - (2) opsporen en aantrekken van investeerders; vervullen van een onthaal-, informatie- en vooral begeleidingstaak voor investeerders;
  - (3) brugfunctie naar sociale werkgelegenheidsinitiatieven;
  - (4) zelf initiatieven nemen ter verbetering van het investeringsklimaat: onder meer pandenbeheer, tijdelijke participaties in een bedrijvent centrum;
  - (5) het voeren van een actief grondbeleid, waar zo weinig mogelijk schaarse gronden verkocht worden, maar waar de stad de gronden via concessies of erfpachten ter beschikking stelt.

WERKGROEPEN ECONOMISCH CONTRACT TOEKOMSTCONGRES

Bruno Beels, Robby Berloznick, Walter Braekman, Toon Colpaert, Marcel Conters, Ludo Cuyvers, Olivier De Cock, Franky De Coninck, Alfons De Geest, M.J. De Meirleir, Karel De Pelsmacker, Peter De Proft, Bob De Richter, Kris De Witte, Jan Debucquoy, Willy Degheldere, Marc Despontin, Jozef Dewolf, Harry Dierckx, Gustaaf Dierickx, Gilbert Eggermont, Jean Eliaerts, Dirk Frantzen, Etienne Hurtecant, Marc Jegers, Fons Leroy, Geert Maes, Johan Maes, Wim Meeusen, Ad Meskens, Alain Petit, Glenn Rayp, Frans Spinnewijn, Lucien Suykens, Anthony Van den Langenbergh, Werner an den Stockt, Dirk Van Evercooren, Eric Van Heesvelde, Ria Van Peer, Rudi Vander Vennet, Gaston andewalle, Yves Verdingh, Jan Verschooten, Herman Verwilst, Leo Victor, Luc Voets, Robert Voorhamme, Gust Vriens, Freddy Willockx, Eddy Wymeersch, Paul Zeeuwts.